

ABSTRACT

Anatoly Hryshenko. Legal education in Ukraine: challenges of war and ways of its improvement. The article examines the challenges that arose in the field of legal education, including in the field of corporate law, during the full-scale war of Russian Federation against Ukraine. Ways are proposed to solve them and to improve the training of students on current issues of law enforcement activities on documenting legal facts of illegal actions of corporate business entities. The norms of laws and by-laws regulating educational activities in higher military and other higher educational institutions are analysed. The necessity of teaching them a separate course «Corporate law under martial law» was determined.

Taking this into account, the purpose of the article is to analyse the challenges arising in the martial law in the field of corporate law, ways to respond to them and improve the quality of legal education on these issues. The need for effective use of modern methods of recording and documenting crimes committed by military personnel of Russian Federation against the civilian population of Ukraine is the subject of a separate study, which should also be conducted in the future, despite numerous publications on this issue.

Regarding the improvement of the teaching of specific topics from the course of corporate law: the article outlines recommendations for working them out in seminars and practical classes and in the process of independent work of students and of education seekers. The level of adaptation of Ukrainian corporate legislation to the legislation of the European Union in accordance with the Association Agreement with the EU was studied. The need for such adaptation is well founded as one of the conditions of Ukraine's European integration and a factor in its approaching victory over the aggressor country of Russian Federation. Complex legal issues arising from the ban in Ukraine and the countries of the European Union on the transfer of funds, including in the form of cryptocurrency, by Ukrainian business entities to individuals and/or legal entities of the aggressor country of Russian Federation are interpreted and explained.

It has been proven that for a more in-depth study of the academic discipline «Corporate Law» it is advisable to introduce not only the teaching of a separate course «Corporate Law under Martial Law» but also practical training of its topics in higher military and other higher educational institutions. For this, it is necessary to develop appropriate work training programs. These programs should provide methodological recommendations for holding seminars and practical classes with students of legal education in an interactive form. It will be useful to place in a separate section the analysis of the practice of consideration by the Supreme Court, the arbitration court at the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, and the International Commercial Arbitration of cases on corporate disputes that arose during the armed aggression of Russian Federation against Ukraine.

It was emphasized that in addition to teaching an additional course «Corporate Law in Conditions of War» in higher military and other higher educational institutions, it is necessary to provide a special course «Corporate Law in the context of creating an attractive Investment Climate». Such a special course should reveal the main provisions, directions, content and legal aspects of Ukraine's recovery strategy in the post-war period of its victory over the aggressor country, Russian Federation.

Keywords: *legal education, corporate law, cryptocurrency, European Union, aggressor country, challenges.*

УДК 796.8+343.228

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-381-385

Олександр ЖУРАВЕЛЬ ©

доктор філософії в галузі права
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА ВИДИ МАСКУВАННЯ РОЗПРАВИ У СИЛОВОМУ КОНФЛІКТІ

Проаналізовано важливу проблему маскування розправи в силових конфліктах, освітлено його основні ознаки. Маскування розправи в контексті представленого дослідження визначається як використання провокаційних дій, спрямованих на початок активної фази силового конфлікту з метою розправи, що передбачає надмірне застосування фізичного насильства, незважаючи на реальну небезпеку нападу. Це явище призводить до ускладнень у проведенні досудових

© О. Журавель, 2024

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0002-6830-150X>

zuravelaleksandr820@gmail.com

розслідувань і має негативні наслідки для жертв.

Крім того, розглянуто маскування розправи за допомогою законного процесу, коли насильство намагаються легалізувати, використовуючи законні інструменти, за допомогою соціального тиску, що передбачає психологічний вплив на потенційних жертв, за допомогою технологій та кіберпростору, що використовуються для дезінформації і відволікання від справжніх подій. Представлена тематика актуальна, оскільки маскування розправи залишається серйозною проблемою в сучасному світі. Знання про основні ознаки та види маскування розправи може значною мірою сприяти його виявленню та запобіганню, а це, в свою чергу, допоможе зберегти безпеку та захистити права громадян.

Ключові слова: *силовий конфлікт, конфлікт, провокація, сила, маскування, розправа, вид маскування, кіберпростір.*

Постановка проблеми. Маскування розправи полягає в тому, що силовий конфлікт чи насильство влаштовується у такий спосіб, щоб важко було уявити, що він насправді відбувається, шляхом провокації з боку посягаючого, що ускладнює реагування та захист жертви.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Дослідженням окресленої проблеми займалися чимало науковців, у тому числі Є. Турова, К. Катеринчук, О. Дудоров, О. Гумін, О. Храмцов, А. Брижак. Однак зазначені вчені дослідили лише тематику провокаційної поведінки, котра становить причину вчинення злочину, при цьому ігноруючи такий важливий аспект, як маскування провокаційних дій із метою уникнення кримінальної відповідальності.

Метою статті є аналіз і дослідження останніх публікацій, присвячених саме причинам вчинення злочину, та розкриття нової актуальної теми маскування провокаційних дій, що призвели до силового конфлікту.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні силовий конфлікт між двома або більше особами є актуальною проблемою у суспільстві, починаючи з масштабних силових конфліктів. таких як збройна агресія РФ, закінчуючи особистими стосунками між особами.

Особисті конфлікти зумовлюються провокацією посягаючого, що виводить на конфлікт між особами, призводячи до фізичного насилля шляхом штовхання, ударами руками та застосування різних прийомів боротьби. Зазначені дії можуть призвести до нетяжких, середньої тяжкості та тяжких тілесних ушкоджень, що далі тягне за собою кримінальну відповідальність згідно з Кримінальним кодексом України [1]. Також зазначені вище небезпечні дії з використанням фізичного насильства можуть призвести до смерті опонента, що має наслідком більш серйозну відповідальність, визначену Кримінальним кодексом України.

Необхідно проаналізувати методи, що можуть бути використані особою, яка ініціює силовий конфлікт, з метою помсти опонентові шляхом маскування своєї розправи та виведення опонента на конфлікт за допомогою провокації. Суть цього явища полягає в тому, що посягаючий вчиняє дії, котрі маскують його інтенції та здаються на перший погляд невинними, проте їхнім результатом стає завдання шкоди опонентові. При цьому, посягаючий спрямовує свої дії так, щоб звільнити себе від відповідальності перед законом або перед громадськістю, розглядаючи свої дії як акти самозахисту.

Далі розглянемо методи та приклади маскування розправи посягаючим.

Щонайпершим важливим аспектом маскування розправи є провокація. Посягаючий використовує провокаційні дії задля маскування своїх намірів помститися та завдати опонентові шкоди, але представити ці дії у такий спосіб, щоб потерпілий не зрозумів, що йому цілеспрямовано нашкодили.

Використання провокаційних дій, спрямованих на початок активної фази силового конфлікту між двома особами, може приймати різні форми. Це означає, що одна особа може намагатися спровокувати іншу особу до насильства або конфлікту. Такі провокації можуть охоплювати: словесні провокації, коли одна з осіб може намагатися здійснити образливі коментарі, погрози або навіть публічне знущання, сподіваючись спровокувати іншу особу на фізичну реакцію. Також важливо зазначити й фізичні провокації, що є неодмінною складовою частиною досліджуваної проблеми: фізичний тиск або намагання викликати бійку через фізичний контакт.

Ще можна зацентувати увагу на психологічному тиску, він також відіграє важливу роль у провокаціях: одна особа може використовувати психологічний тиск,

включно з інтимним та емоційним знущанням, для спровокування іншої особи.

Розпізнавання та виявлення провокаційних дій стає важливим завданням для уникнення маскуванню розправи і встановлення відповідальності за насильство в силових конфліктах [2].

Поза фізичними актами насильства посягаючий може використовувати судовий процес як інструмент для маскуванню своїх злочинних дій. Це може передбачати використання законних судових або правових процедур, щоб приховати насильство або легалізувати його. Наприклад, посягаючий може намагатися отримати фальшиві судові рішення, що виправдовують його дії або перекручують обставини події.

Для досягнення цієї мети посягаючий може втягувати адвокатів, свідків та інших фахівців у правовій сфері у свої маніпуляції. Він може підкуповувати адвокатів для забезпечення юридичної підтримки, котра сприяла б його інтересам і приховувала насильство. Свідки також можуть бути маніпульовані або підкуплені, щоб давати свідчення, котрі сприяли б посягаючому.

Таким чином, маскуванню розправи за допомогою судового процесу має складний характер та вимагає значної кількості зусиль і ресурсів із боку посягаючого. Проте важливо пам'ятати, що правосуддя та правоохоронні органи завжди працюють на забезпечення справедливості і маніпуляції з правом можуть мати серйозні наслідки.

Ефективним методом маскуванню розправи в конфлікті є соціальний тиск, пов'язаний із застосуванням різних психологічних та емоційних технік із метою залякування та зниження відсотку повідомлень потенційних жертв чи свідків до правоохоронних органів. Цей вид тиску передбачає використання таких методів:

1. Посягаючий може використовувати вербальні або письмові погрози жертві чи свідку, обіцяючи негативні наслідки, якщо вони звернуться до правоохоронних органів. Це може викликати серйозний стрес та страх у потенційних жертв і вплинути на їхні рішення;

2. Посягаючий може намагатися відокремити жертву чи свідка від їхнього соціального оточення та зробити неможливим звернення за підтримкою і захистом;

3. Посягаючий може розпочати широкомасштабну дезінформацію жертви чи свідка, розповсюджуючи неправдиву і компрометуючу інформацію про них, що може завдати шкоди їхнім репутації та статусу в суспільстві;

4. Посягаючий може вживати маніпуляційні та психологічні методи, щоб переконати жертву чи свідка, що події не є такими серйозними, як вони можуть здатися, і намагатися переконати їх відмовитися від подальших дій, включно зі зверненням до правоохоронних органів [1].

Використання цих методів дозволяє посягаючому зберегти видимість невинності в контексті силового конфлікту, сприяючи у такий спосіб ефективному маскуванню розправи та підштовхуванню жертв і свідків до мовчання. Розуміння цих методів є важливим для забезпечення правопорядку та захисту потенційних жертв у суспільстві. Слід зазначити, що дезінформація та використання різних технологій можуть бути важливими складовими при маскуванні розправи та спробі зворотної агресії. Злочинець, який намагається відвернути увагу та підозру від себе шляхом створення фальсифікованої інформації у соціальних мережах, може використовувати цей метод для створення відволікання або дискредитації опонента [2].

Злочинець може використовувати Інтернет-простір для розповсюдження неправдивої інформації про опонента задля того, щоб відвести від себе підозри про намір помститися йому. Для цього він може:

1) розповсюджувати неправдиві історії та фальшиві новини, що можуть навіть не стосуватися опонента, але призводити до збентеження та хаосу в соціальних мережах.

2) створювати фальшиві облікові записи, імітуючи опонента або інших людей, щоб розповсюджувати дезінформацію від їхнього імені;

3) поєднувати правдиву інформацію з фальсифікованою, щоб ускладнити відрізнєння правдивого від фальшивого та створити загадкову атмосферу навколо конфлікту;

4) спрямовувати інформацію до певних аудиторій, щоб змінити їхнє сприйняття ситуації, та змішувати інформацію.

Для визначення точок зв'язування фактів маскуванню розправи необхідно враховувати низку наукових методів та підходів. Систематичне спостереження за діями та поведінкою суб'єкта конфлікту дозволяє виявити розбіжність між заявами та

фактичними діями. Розкриття неузгодженостей у діях та поведінці може свідчити про намагання маскуванню [3]. Глибинне дослідження комунікаційних засобів та способів, що використовуються особою чи групою в конфлікті, дозволяє виявити намагання дезінформувати або приховати справжні наміри, наприклад, шляхом розпізнавання деталей, що не відповідають звичайним стандартам комунікації. Порівняльний аналіз дій чи поведінки суб'єкта конфлікту із загальноприйнятими стандартами чи типовими моделями в таких ситуаціях дозволяє виявити аномалії чи відхилення від очікуваної норми, що можуть слугувати індикатором маскуванню.

Ці методи спільно допомагають визначити та оцінити наявність маскуванню в силовому конфлікті, сприяючи глибокому розумінню суті цього явища та забезпеченню своєчасної реакції на нього. Розгортання цих підходів сприяє підвищенню рівня обізнаності та аналітичної здатності інституцій, котрі відповідають за забезпечення безпеки і підтримання правопорядку в суспільстві, що, у свою чергу, сприяє підвищенню загального рівня безпеки та ресурсної готовності для вирішення силових конфліктів [4].

Із урахуванням вищевикладеного можна визначити, що маскуванню розправи є складним і психологічно загостреним явищем. Воно зазвичай виникає внаслідок спроби спровокувати опонента, з метою викликати його агресію та вивести реакцію на фізичний рівень. Процес визначення, чи має місце маскуванню розправи, вимагає пильності та психологічного розуміння. У такому контексті розгляд цього явища потребує більш ретельного аналізу та вивчення, щоб розробити стратегії запобігання та виявлення маскуванню розправи в різних соціальних ситуаціях.

Розпізнавання маскуванню розправи може мати складнощі, але існують деякі ознаки, на які варто звернути увагу. Перше і найголовніше, що було зазначено вище, – це провокація. Особа, або особи, можуть активно провокувати словесно або несловесно, намагаючись викликати в опонента агресію. Продовжуючи діалог, важливо розуміти, що провокація може мати різні форми, як словесні, так і несловесні [5].

Інколи провокатори можуть створювати ситуації, що не мають реальної загрози, але здаються такими. Відсутність реальної загрози є ще однією важливою ознакою маскуванню розправи. Провокатори можуть створювати вигляд, ніби існує загроза, але це може бути ілюзією. Наприклад, особа може створити враження, що вимагає від опонента чогось надзвичайного або надмірного. Провокатори можуть використовувати загрози, що не мають реального підґрунтя. Не менш важливим у визначенні маскуванню розправи є факт введення посягаючим опонента в зайвий стресовий стан. Це може бути ситуація, в якій людину намагаються позбавити спокою та комфорту, хоча немає об'єктивної загрози її безпеці.

Також важливим моментом є спостереження посягаючого за реакцією опонента. Маскувальники розправи спостерігатимуть за реакцією на їхні дії та можуть намагатися знайти слабе місце, щоб атакувати.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти до висновку, що визначення маскуванню розправи в контексті силового конфлікту заохочує глибше розглянути його наслідки. Надмірне застосування фізичного насильства, використання провокаційних дій з метою розправи породжує не лише загострення конфлікту, а й ускладнення проведення досудових розслідувань. Це ставить під загрозу здійснення справедливості та може ускладнити процес встановлення відповідальності за порушення прав людини.

Негативні наслідки цього явища також відчутні для жертв, які опиняються під ударом несправедливості та небезпеки. Це підриє довіри до правоохоронних та судових органів, поглиблення травм та посилення соціальної напруги. Отже, визначення маскуванню розправи у цьому контексті вказує на його серйозні соціальні, юридичні та етичні наслідки. Розв'язання таких конфліктів потребує не лише стратегій забезпечення безпеки, але й пошуку механізмів примирення та справедливості для всіх учасників.

Список використаних джерел

1. Шульгін С. О. Поняття та критерії непрямой (опосередкованої) провокації на вчинення злочину. *Кримінальна юстиція сучасної України: виклики та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. до 75-річчя д.ю.н., проф. Ю. П. Аленіна* (м. Одеса, 20 листоп. 2021 р.). Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2021. С. 161-166.
2. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників юридичних

факультетів закладів вищої освіти. 2-е вид., змін. та доп. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 666 с.

3. Борисов В. І., Тацій В. Я., Тютюгін В. І. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2015. 528 с.

4. Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П. Кримінальне право України. Частина 1 : конспект лекцій : навч.-метод. посібник для здобувачів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищ. освіти за спеціальністю 081 «Право». Чернівці, 2022. 182 с.

5. Кримінальний процес : підруч. / за заг. ред. : О. В. Капліна, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.

Надійшла до редакції 30.01.2024

Прийнято до опублікування 12.02.2024

References

1. Shul'hin, S. O. (2021) Ponyattya ta kryteriyi nepryamoyi (oposeredkovanoyi) provokatsiyi na vchynennya zlochynu [Concept and criteria of indirect provocation to commit a crime]. Kryminal'na yustytisiya suchasnoyi Ukrainy: vyklyky ta perspektyvy : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysvyach. do 75-richchya d.yu.n., prof. Yu. P. Alenina (m. Odesa, 20 lystop. 2021 r.). Odesa : Nats. un-t «Odes'ka yurydychna akademiya», pp. 161-166.

2. Hryshchuk, V. K. (2019) Kryminal'ne pravo Ukrainy: Zahal'na chastyna: navchal'nyy posibnyk dlya studentiv, kursantiv, aspirantiv, doktorantiv, naukovopedahohichnykh pratsivnykiv yurydychnykh fakul'tetiv zakladiv vyshchoyi osvity. 2-e vyd., zmin. ta dop. L'viv : L'vDUVS, 666 p. [in Ukr.].

3. Borysov, B. I., Tatsii, V. Ya., Tiutiuhin, V. I. ta in. (2015) Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna [Criminal law of Ukraine. General part] : pidruch. / za red. V. Ya. Tatsiia, B. I. Borysova, V. I. Tiutiuhina. 5-e vyd., pererob. i dop. Kharkiv : Pravo. 528 p. [in Ukr.].

4. Popovych, O. V., Tomash, L. V., Latkovskiy, P. P. (2022) Kryminalne pravo Ukrainy. Chastyna 1 [Criminal law of Ukraine. Part 1] : konspekt lektsii : navch.-metod. posibnyk dlia zdobuvachiv dennoi ta zaochnoi formy navchannia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshch. osvity za spetsialnistiu 081 «Pravo». Chernivtsi. 182 p. [in Ukr.].

5. Kryminalnyi protses [Criminal process] : pidruch. / za zah. red. : O. V. Kaplina, O. H. Shylo. Kharkiv : Pravo, 2018. 584 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Zhuravel. The main signs and types of masking of massacre in a force conflict.

The important problem of masking massacres in power conflicts is analyzed, and its main features are highlighted. Masking of massacre in the context of the presented study is defined as the use of provocative actions aimed at starting an active phase of a force conflict with the purpose of massacre, which involves the excessive use of physical violence, despite the real danger of an attack. This phenomenon leads to complications in conducting pre-trial investigations and has negative consequences for victims.

In addition, the masking of the massacre by means of a legal process, when violence is tried to be legalized using legal instruments, with the help of social pressure involving psychological influence on potential victims, with the help of technology and cyberspace used for disinformation and distraction from the real events, is considered. The presented topic is relevant, as the masking of massacres remains a serious problem in the modern world. Knowledge of the main signs and types of masking of a massacre can significantly contribute to its detection and prevention, which, in turn, will help maintain security and protect the rights of citizens.

Keywords: *force conflict, conflict, provocation, force, disguise, reprisal, type of disguise, cyberspace.*